

РЕПРОДУКТИВНІ ЯКОСТІ БАГАТОПЛІДНИХ ВІВЦЕМАТОК ІНТЕНСИВНИХ ТИПІВ АСКАНІЙСЬКОЇ М'ЯСО-ВОВНОВОЇ ПОРОДИ З КРОСБРЕДНОЮ ВОВНОЮ

П. І. Польська, Г. П. Калащук
ascitsr_priemnaya@ukr.net

Інститут тваринництва степових районів імені М. Ф. Іванова
«Асканія-Нова» - Національний науковий селекційно-генетичний
центр з вівчарства
вул. Червоноармійська, 1, смт Асканія-Нова, Чаплинський р-н,
Херсонська обл., 75230, Україна

Викладено результати тривалих досліджень протягом 12 поколінь (з 1979 по 2014 рр.) щодо формування в малочисельних за-критих популяціях багатоплідних вівцематок інтенсивних типів, які за нестабільних умов годівлі відтворили по троє і четверо ягнят. В результаті поглибленої синтетичної селекції протягом шести поколінь за умов достатнього (100% до норми) і задовільного (80% до норми) рівня годівлі одержано 155, або 72,4% багатоплідних вівцематок, тоді як за наступні шість поколінь, за умов низького (52-68% до норми) і екстремального рівня годівлі, чисельність багатоплідних вівцематок знизилася у 2-10,7 рази і становила лише 59 голів, або 27,6%. За сприятливих умов годівлі середня жива маса одного вітвореного ягняти становила 4,3 кг проти 2,9 кг за екстремальних умов, що на 1,4 кг, або на 48,3% вище. За умов низького рівня годівлі (63% до норми) від 9-річної вівцематки виснаженої вгодованості з живою масою 45,0 кг сумарна жива маса ягнят склала лише 7,8 кг, одного ягняти – 1,95 кг.

У 2014 р. за умов задовільного рівня годівлі від 10 вівцематок з живою масою 77,3 кг одержано 30 ягнят з середньою живою масою 4,9 кг. Максимальна жива маса трійневих ягнят (баранця 6,2 кг і двох ярочок по 6,0 і 6,2 кг) склала 18,4 кг, або 21,9% до живої маси 7-річної асканійської чорноголової вівцематки – 84,0 кг. Максимальний сумарний середньодобовий приріст за період підсису трійневих баранців, відтворених 10-річною асканійською кросбредною вівцематкою за сприятливих умов годівлі склав 909 г, збільшивши живу масу від народження (4,3 кг) до відлучення – на 22,7

кг, або в 5,3 рази. Доведена доцільність поєднання селекційних і технологічних прийомів при 100%-ному збереженні трійневого приплоду. Одержані унікальні результати досліджень свідчать про необмежені генетичні і технологічні можливості щодо значного поліпшення репродуктивних якостей вівцематок. Використання в спеціальному підборі плідників і вівцематок, які народжені в числі трьох, сприяє підвищенню вітворювальної здатності селекційного ядра.

Ключові слова: інтенсивні типи овець, вік вівцематок, багатоплідність, стать ягнят, рівень годівлі, середньодобовий приріст, спосіб утримання ягнят.

REPRODUCTIVE QUALITIES of PROLIFIC EWES of the INTENSIVE TYPES ASCANIAN MEAT-WOOL BREED with CROSSBRED WOOL

P. I. Pol'ska, H. P. Kalashchuk
ascitsr_priemnaya@ukr.net

Ascania Nova Institute of Animal Breeding in the Steppe Regions
named after M.F. Ivanov - National Scientific Selection-Genetics
Center for Sheep Breeding
Chervonoarmiyska Street, 1, Askania Nova, Chaplinka district, Kherson
region, 75230, Ukraine

It is presented the results of long-term researches for 12 generations (1979 and 2014) on the formation of the small closed populations of prolific ewes of intensive types which have had three and four lambs in the unstable conditions of feeding. As a result of the synthetic deep selection of six generations under conditions sufficient (100% of normal) and satisfactory (80% of normal) level of feeding have been received 155 prolific ewes or 72.4% of common quantity of sheep, whereas during the next six generations the quantity of the prolific ewes decreased in 2-10,7 times and totaled only 59 heads, or 27.6% in the conditions of low (52 -68% of normal) and extreme level of feeding. The average live weight of a lamb, which was born under favorable conditions of feeding, was 4.3 kg to compared the lamb under the extreme conditions which had only 2.9 kg, that was of 1.4 kg, or 48.3% higher. Given the low level of feeding (63% of normal) the 9-year ewes of exhausted fatness with body weight 45.0 kg total live weight of lambs, wich were born of such prolific ewe, was only 7.8 kg, and one lamb had - 1.95 kg.

In 2014 under the conditions of satisfactory level of feeding, 10

ewes (every of them had live weight 77.3 kg) were received 30 lambs with an average body weight of 4.9 kg. The maximum live weight of triplets lambs was 18.4 kg (6.2 kg of ram lamb and two ewe lambs by 6.0 and 6.2 kg) it is 21.9% of the live weight of their mother (84.0 kg) - seven-aged Black-Head Ascanian ewe. Maximum total daily average gain of the live weight of triplets ram lambs in the suckling period, which were born by of 10-year-old Ascanian crossbred ewes under the favorable conditions of feeding, was 909 g, it increased from birth - 4,3 kg to weaning - 22.7 kg, or 5.3 times. The 100% preservation of lamb triplets offspring justifies the expediency combination of the breeding and processing methods in sheep breeding. The unique research results indicate unlimited genetic and technological capabilities to significantly improve the quality of reproductive ewes. Using a special selection of sires and ewes, born among the three, enhances the reproductive ability of breeding nucleus.

Keywords: intensive types of sheep, age of ewes, prolificacy, sex of lambs, feeding level, average daily gain, lambs retention method.

РЕПРОДУКТИВНЫЕ КАЧЕСТВА МНОГОПЛОДНЫХ ОВЦЕМАТОК ИНТЕНСИВНЫХ ТИПОВ АСКАНИЙСКОЙ МЯСО-ШЕРСТНОЙ ПОРОДЫ С КРОССБРЕДНОЙ ШЕРСТЬЮ

П. И. Польская, Г. П. Калащук
ascitsr_priemnaya@ukr.net

Институт животноводства степных районов имени М. Ф. Иванова
"Аскания-Нова" - Национальный научный селекционно-
генетический центр по овцеводству
ул. Красноармейская, 1, пгт Аскания-Нова, Чаплинский р-н,
Херсонская обл., 75230, Украина

Изложены результаты длительных исследований в течение 12 поколений (с 1979 по 2014 гг.) по формированию в малочисленных закрытых популяциях многоплодных овцематок интенсивных типов, которые в нестабильных условиях кормления воспроизвели по трое и четверо ягнят. В результате углубленной синтетической селекции в течение шести поколений в условиях достаточного (100% к норме) и удовлетворительного (80% к норме) уровня кормления получено 155, или 72,4% многоплодных овцематок, тогда как за следующие шесть поколений, в условиях

низкого (52-68% к норме) и экстремального уровня кормления, численность многоплодных овцематок снизилась в 2-10,7 раза и составила лишь 59 голов, или 27,6%. При благоприятных условиях кормления средняя живая масса одного ягненка при рождении составляла 4,3 кг против 2,9 кг в экстремальных условиях, что на 1,4 кг, или на 48,3% выше. В условиях низкого уровня кормления (63% к норме) от 9-летней истощенной овцематки с живой массой 45,0 кг суммарная живая масса ягнят составила лишь 7,8 кг, а одного из ягнят - 1,95 кг.

В 2014 г. в условиях удовлетворительного уровня кормления от 10 овцематок с живой массой 77,3 кг получено 30 ягнят со средней живой массой 4,9 кг. Максимальная живая масса тройневых ягнят (баранчика 6,2 кг и двух ярочек по 6,0 и 6,2 кг) составила 18,4 кг, или 21,9% к живой массе 7-летней асканийской черноголовой овцематки - 84,0 кг. Максимально суммарный среднесуточный прирост за период подсоса тройневых баранчиков, воспроизведенных 10-летней асканийской кроссбредной овцематкой при благоприятных условиях кормления составил 909 г, увеличив живую массу от рождения (4,3 кг) до отъема - на 22,7 кг или в 5,3 раза. Установлена целесообразность сочетания селекционных и технологических приемов при 100% -ном сохранении тройневого приплода. Полученные уникальные результаты исследований свидетельствуют о неограниченных генетических и технологических возможностях значительного улучшения репродуктивных качеств овцематок. Использование в специальном подборе производителей и овцематок, рожденных в числе трех, способствует повышению воспроизводительной способности селекционного ядра.

Ключевые слова: интенсивные типы овец, возраст овцематок, многоплодие, пол ягнят, уровень кормления, среднесуточный прирост, способ содержания ягнят.

Успішне виробництво дієтичної ягнятини в Україні в значній мірі зумовлено наявністю видатних вітчизняних генетичних ресурсів м'ясо-вовнових овець асканійської селекції. Породотворний процес щодо виведення в ДГ ІТСП «Асканія-Нова» у 1965-1975 рр. інтенсивних типів овець був спрямований на формування позитивного взаємозв'язку між основними селекційними ознаками, що обумовлюють рекордні показники м'ясної, молочної і вовнової продуктивності. Але, як свідчить наш тривалий досвід породотворення за умов нестійкого рівня годівлі (32-100% до норми), виробництво м'яса на

вівцематку залежить від органічної, без будь-яких стимуляторів, багатоплідності [1, 2].

Державні експертні комісії при апробації інтенсивних типів овець – асканійських кросбредів (1990 р.) та асканійських чорноголових (1995 р.), а також виведеної на їх генетичній основі асканійської м'ясо-вовнової породи з кросбредною вовною (2000 р.) визнали, що за принципово новим поєднанням основних селекційних ознак вони не мають аналогів у практиці світового вівчарства. Досягнуті при спрямованому вирощуванні 9-місячних трійневих ягнят показники виробництва м'яса у живій масі на вівцематку – 160-192 кг значно перевершували м'ясність імпортованих м'ясних порід, при сумарному середньодобовому прирості за період підсису – 792-882 г. [3]. Проте, видатні показники м'ясної і молочної продуктивності не заважали успішному формуванню як у багатоплідних вівцематок (7,4-7,6 кг), так і у відтворених ними трійневих ягнят (7,2-9,2 кг) високоякісної – еластичної, шовковистої з люстровим блиском кросбредної вовни. Жива маса відібраних на плем'я трійневих баранів 13-місячного віку становила 63-97 кг, ярок – 56 кг, використаних в спеціальному підборі плідників і вівцематок, які народилися в числі трійнят, сприяє підвищенню відтворювальної здатності овець селекційного ядра інтенсивних типів.

Через те, що за нестабільних умов годівлі найбільш уразливі репродуктивні якості багатоплідних вівцематок, всебічний аналіз породотворного процесу проведено саме за цією селекційною ознакою. Одержані результати досліджень заслуговують на особливу увагу як з теоретичних позицій породоутворення, так і практичної селекції.

Результати удосконалених репродуктивних якостей багатоплідних вівцематок інтенсивних типів за умов нестабільного рівня годівлі протягом 12 поколінь (1978-2014 рр.) підтверджують, на наш погляд, доцільність максимального використання вітчизняних інновацій породотворного процесу у вівчарстві.

Матеріал і методика досліджень. Дослідження проведено в ДГ ІТСП «Асканія-Нова» в нечисельних закритих популяціях інтенсивних типів методом поглибленої селекції в період 1978-2014 рр. за нестабільних умов годівлі (32-100% до норми). Селекцію за багатоплідністю в генофондовому стаді (750-800 маток) розпочато в 1978 році шляхом використання трійневих баранів-плідників: двох асканійських кросбредів, які народилися у 1969 (№ 548, F₅) і 1976 рр. (№ 650, F₇) і асканійського чорноголового (№ 511, F₄, F_x = 3,22), а також трьох трійневих асканійських кросбредних вівцематок, які народилися у 1973 р. (№ 363, F₃) і в 1974 р. №№ 1523 (F₇) і 1590 (F₁) та трьох асканійських чорноголових, які народилися у 1972 р.

(№ 1065, F₂) і в 1974 р. (1576, F₄) і (1720, F₅) [4, 5]. На основі розроблених нами норм годівлі та щорічної фіксації забезпечення тварин кормами (в % до норми) визначено по рокам досліджень чисельність багатоплідних вівцематок, які відтворили по троє і четверо ягнят, а також вивчено за загальноприйнятими методиками їх репродуктивні якості та інтенсивність росту приплоду в залежності від умов годівлі. Розподіл одержаної частки багатоплідних вівцематок, а також відібраних на плем'я в річному віці: баранів та ярочок, здійснено за періоди селекції, які включають по шість років, тобто по два покоління із зазначенням рівня годівлі (в % до норми).

Сформовано дві групи багатоплідних вівцематок, що відтворили по троє ягнят за екстремальних (32-48% до норми) і сприятливих умов годівлі (80-100% до норми).

У 2014 році в період з 15 лютого до 14 березня сформовано групу багатоплідних вівцематок (n=10) з відтвореними ними трійневими ягнятами за умов задовільного (80% до норми в період суягности) і помірного рівня годівлі в період підсису (90% до норми). Досліджено за загальноприйнятими методиками живу масу вівцематок і їх вгодованість, величину ягнят при народженні, збереженість їх до відлучення при визначенні інтенсивності росту в залежності від статі за умов сумісного утримання в період підсису багатоплідних вівцематок з приплодом.

Результати досліджень. Розподіл по рокам досліджень, одержаних 214 трійневих вівцематок інтенсивних типів, викладено в таблиці 1. В 1979 році, внаслідок відсутності цілеспрямованої селекції за багатоплідністю за умов задовільного рівня годівлі (86% до норми), а також за екстремальних умов (33-48% до норми), у 2001, 2008, 2010 і 2012 рр. відтворення в стаді трійневих ягнят не було. У 1978-1995 рр. в результаті інтенсивної селекції за цією селекційною ознакою за умов, в основному, задовільного рівня годівлі, одержано 155 багатоплідних вівцематок, або 72,4% до загальної чисельності (214 голів) при значному підвищенні за кожні два покоління: на +8 голів (49 проти 31 голови), або на 58% і 44 голови (75 проти 31 голови), або в 2,4 рази. При цьому показники успадкованості (h^2) типу народження ягнят у інбредних особин у 1986-1997 рр. досягли високих значень ($h^2 = 0,302-0,308$) [2]. За наступні шість поколінь, за умов низького рівня годівлі (52-68% до норми) і екстремального (32-48% до норми), частка багатоплідних вівцематок знизилася в 2-10,7 рази і склала 59 голів, або 27,6%. За останні два покоління (2008-2013 рр.) частка багатоплідних вівцематок склала лише 8 голів, або 3,7% (проти 75 голів, або 35% у 1990-1995 рр.).

За період інтенсивної селекції (1978-1995 рр.) від багатоплідних вівцематок одержано 240 баранців (72,5%) і 225 ярочок (72,3%) і з них відібрано на плем'я 103 баранів-річняків (42,9%) і 97 ярочок

(43,1%), з середньою живою масою відповідно 69,8 і 52,4 кг. За наступні шість поколінь (1996-2013 рр.) за екстремальних умов годівлі із відтворених 91 баранця і 86 ярочок умовно відібрано на плем'я в річному віці лише 15 баранців з середньою живою масою 48,8 кг і 14 ярочок з середньою живою масою 41,5 кг, фактично не придатних для подальшої цілеспрямованої селекції.

У 2014 році за умов задовільного рівня годівлі (80% до норми) середня багатоплідність по стаду за 12 поколінь досягла найвищого показника – 149,8% при чисельності 10 трійневих вівцематок (проти однієї у 2013 році, а також 8-річної вівцематки з чотирма ягнятами). Отже, за поліпшених умов годівлі по суті відбулося відновлення репродуктивних якостей вівцематок інтенсивних типів.

Вік багатоплідних вівцематок, які відтворили по троє ягнят, коливався від двох до 10 років (табл. 2).

Частка трійневих вівцематок – 10-річного віку з продуктивним довголіттям склала 63 голови, або 29,4%, частка 4-5-річних – 91 голова, або 42,5%, тобто повнолітніх – 71,9%.

Вік п'яти вівцематок, які відтворили по четверо ягнят, становив: одна 4-річна і по одній 6-, 7-, 8- і 9-річного віку, тобто чотири вівцематки, або 80,0% 6-9-річного віку, що свідчить про їх продуктивне довголіття за багатоплідністю.

Одержані трійневі ягнята за статтю розподілилися так – одностатеві: баранці – 14%, ярочки – 12,3%; різностатеві: баранці – 43,0%, ярочки – 30,7% (табл. 3).

Усього одержано 642 трійневих ягнят, в т.ч. баранців 331, або 51,6%, ярочок – 311, або 48,4%. Отже, баранців одержано більше, ніж ярочок на 20 голів, або на 3,1%.

Ягнята, які відтворені в числі чотирьох – 20 голів за статтю розподілилися так: одностатеві баранці – 4 голови, або 20,0%, різностатеві – по 8 баранців і 8 ярочок. Усього одержано 12 баранців, або 60,0% і 8 ярочок, або 40,0%.

Таблиця 1. Розподіл по рокам селекції частки багатоплідних вівцематок інтенсивних типів, які відтворили по трое ягнят

Роки	Багатоплідних вівцематок		Щорічний рівень годівлі вівцематок по рокам досліджень, в % до норми	Забезпеченість кормами в середньому, в % до норми	Відтворено трійневих ягнят, голів			Відібрано у річному віці трійневих ягнят на плем'я			
	голів	%			♂	♀	разом	барани		ярки	
								голів	середня жива маса, кг	голів	середня жива маса, кг
1978-1983	31	14,5	90,86,80,100,82,92	88	50	43	93	24	72,6	18	51,1
1984-1989	49	22,9	100,98,100,72,77,94	89	70	77	147	35	69,0	37	52,4
1990-1995	75	35,0	99,80,80,91,92,61	84	120	105	225	44	69,0	42	56,4
1996-2001	31	14,5	52,32,37,37,68,34	43	46	47	93	8	52,4	7	45,0
2002-2007	20	9,4	70,33,35,35,55,40	45	31	29	60	5	46,6	7	37,9
2008-2013	8	3,7	33,47,52,66,48,70	53	14	10	24	2	40	-	-
Усього	214	100	-	-	331	311	642	118	-	111	-
2014	10										

Виявлено реактивність вівцематок інтенсивних типів на сприятливі і екстремальні умови годівлі. Так, жива маса багатоплідних вівцематок, які відтворили трійневих ягнят за сприятливих умов годівлі (80-100% до норми) при середній вгодованості була вища, ніж виснажених за екстремальних умов (32-48% до норми) на 23,1 кг, або на 40% (80,8 проти 57,7 кг), максимальна – на 30 кг, або на 44,1% (98 проти 68 кг), мінімальна – на 18 кг, або на 41,9% (61 проти 43 кг, табл. 4).

Таблиця 2. Вік багатоплідних вівцематок інтенсивних типів

Вік вівцематок, років	Вівцематки, які відтворили по троє ягнят		Вівцематки, які відтворили по четверо ягнят	
	Голів	%	голів	%
2	22	10,3	-	-
3	38	17,8	-	-
4	48	22,4	1	20
5	43	20,1	-	-
6	27	12,6	1	20
7	18	8,4	1	20
8	12	5,6	1	20
9	5	2,3	1	20
10	1	0,5	-	-
Разом	214	100	5	100

Таблиця 3. Стать ягнят відтворених багатоплідними вівцематками інтенсивних типів

Стать Приплоду	Трійневі ягнята		Ягнята, які відтворені в числі чотирьох голів	
	голів	%	голів	%
Одностатеві баранці, ♂♂♂	90	14,0	4	20
Одностатеві ярочки, ♀♀♀	63	9,8	-	-
Різностатеві, ♂♂♀	270	42,1	16	80
Різностатеві, ♀♀♂	219	34,1	-	-
Усього ягнят, голів	642	100	20	100
в тому числі: баранці	331	51,6	12	60
Ярочки	311	48,4	8	40

Таблиця 4. Репродуктивні якості багатоплідних вівцематок інтенсивних типів в залежності від рівня годівлі

Показники	Рівень годівлі вівцематок, в % до норми		Збільшення показників у II групі вівцематок	
	I група екстремальний (32-48%)	II група задовільний і достатній (80-100%)	абс.	%
Чисельність вівцематок, які відтворили по троє ягнят, голів	27	71	-	-
Жива маса вівцематок після ягніння, кг: середня	57,7±1,1	80,8±1,4	+23,1	+40,0
Мінімальна	43,0	61,0	+18,0	+41,9
Максимальна	67,0	98,0	+31,0	+46,2
Вгодованість маток	на грані виснаження	середня		
Відтворено ягнят, голів	81	213	-	-
Сумарна жива маса трьох відтворених ягнят однією вівцематкою, кг: середня	8,7	12,9	+4,2	+48,3
Максимальна	11,4	18,4	+7,0	+61,4
Жива маса маток, які відтворили по троє ягнят з максимальною живою масою, кг	68,0	84,0	+16,0	+23,5
Співвідношення величини ягнят при народженні до живої маси вівцематок, %:				
в середньому	15,1	16,0	-	-
Максимальна	16,3	21,9	-	-
Жива маса одного ягняти при народженні, кг: середня	2,9±0,1	4,3±0,1	+1,4	+48,3
Мінімальна	1,6	2,0	+0,4	+25,0
Максимальна	4,4	7,0	+2,6	+59,1
Чисельність вівцематок, які відтворили по четверо ягнят, голів	2	3	-	-
Жива маса вівцематок, кг	61,5	80,7	+19,2	+31,2
Вгодованість маток	на грані виснаження	середня		
Сумарна жива маса чотирьох ягнят, кг	9,4	15,9	+6,5	+69,1
Середня жива маса одного ягняти, кг	2,3	4,0	+1,7	73,9
Співвідношення сумарної величини ягнят при народженні до живої маси матерів, %	15,3	19,7		

Середня жива маса ягнят відтворених однією вівцематкою в II групі становила 12,9 кг проти 8,7 кг за екстремальних умов годівлі, що на 4,2 кг, або на 48,3% вища, максимальна – переважала на 7,0 кг, або на 61,4% (18,4 проти 11,4 кг) при співвідношенні сумарної живої маси народженого приплоду до живої маси їх матерів (в другій групі) і 6% проти 15,1% – в першій. За сприятливих умов годівлі вівцематок середня жива маса одного трійневого ягняти становила 4,3 кг проти 2,9 кг за екстремальних умов, що на 1,4 кг, або на 48,3% вища, мінімальна – переважала на 0,4 кг (2,0 проти 1,6 кг), або на 25%, максимальна – на 2,6 кг (7,7 проти 4,4 кг), або на 51,9%.

Із п'яти багатоплідних вівцематок, що відтворили по четверо ягнят у 1988 році за умов недостатнього рівня годівлі (77% до норми) сумарна жива маса приплоду при народженні від 4-річної вівцематки з живою масою 78 кг склала 10,9 кг, одного ягняти – 2,7 кг. У 2000 році за умов низького рівня годівлі (63% до норми) від 9-річної вівцематки виснаженої вгодованості з живою масою 45 кг сумарна жива маса трьох ягнят склала 7,8 кг, одного ягняти – 1,95 кг. Решта – три вівцематки 6-, 7-, 8-річного віку у 1991, 1995 і 2014 рр. при задовільному рівні годівлі (80% до норми) з живою масою відповідно 80, 72 і 92 кг відтворили по четверо ягнят з сумарною живою масою відповідно 16,0, 16,8 і 14,8 кг.

Отже, за несприятливих умов годівлі жива маса вівцематок, які відтворили по четверо ягнят склала 61,5 кг, при задовільному – 80,7 кг, що на 19,2 кг, або на 31,3% вища. Сумарна жива маса відтворених ягнят становила відповідно 9,4 і 15,9 кг. Середня жива маса одного ягняти при народженні склала 2,35 і 4 кг, що на 1,65 кг, або на 70,2% вища. Співвідношення сумарної живої маси чотирьох ягнят до живої маси їх матерів становила відповідно 15,2 і 19,7%. У 2014 році за умов задовільного рівня годівлі (в період суягності 80% до норми), в період підсису (90% до норми) від 10 вівцематок інтенсивних типів з середньою живою масою 77,3 кг одержано 30 ягнят з середньою живою масою 4,9 кг. Максимальна жива маса трійневих ягнят (баранця 6,2 кг і двох ярочок по 6,0 і 6,2 кг) склала 18,4 кг, або 21,9% до живої маси 7-річної асканійської чорноголової вівцематки № 30007 з живою масою 84 кг. Результати спеціального підбору пар для конструювання видатних ягнят свідчать про доцільність використання в селекційному ядрі вівцематок 6-10-річного віку, частка яких у 2014 році становила 40% при підборі до 5-9-річних плідників, перевічених за якістю потомства.

Трійневі ягнята, які одержані від 10 батьків при високій генетичній різноманітності характеризувалися видатною життєздатністю, що обумовило 100% їх збереження. Значна частка (60%) викорис-

таних плідників 7-9-річного віку сприяла одержанню ягнят міцної конституції з високою середньою живою масою при народженні (4,9 кг) і доброю вгодованістю їх при відлученні від матерів.

У 2014 році доведена доцільність поєднання селекційних і технологічних прийомів одержання і успішного вирощування високоцінних трійневих ягнят шляхом сумісного утримання вівцематок з приплодом в період підсису за сприятливих умов годівлі.

Відтворені у 2014 році трійневі баранці при сумісному їх утриманні з багатоплідними вівцематками в період підсису проявили, в порівнянні з ярочками, видатний хист до більшого споживання молока матерів. В результаті середньодобовий приріст живої маси за період підсису у баранців був вищий, ніж у ярочок на 65 г (260 проти 195 г), або на 33,3% (табл. 5).

Таблиця 5. Характеристика трійневих ягнят інтенсивних типів, відтворених у 2014 році

Показники	Баранці (n=16)	Ярочки (n=14)	Разом (n=30)
Середня жива маса ягнят при народженні, кг	5,2	4,7	4,9
Вік ягнят при відлученні від маток, днів	48	42	45
Середня жива маса ягнят при відлученні, кг	17,7	12,9	15,5
Мінімальні вимоги живої маси ягнят в 2-місячному віці, кг	16,5	15,5	16,0
Середній приріст ягнят за період підсису:			
валовий, кг	12,5	8,2	10,6
середньодобовий, г	260	195	235
Збільшення живої маси ягнят за період підсису, разів	3,4	2,7	3,2

Внаслідок реалізації генетичного потенціалу інтенсивності росту, трійневі баранці при відлученні від матерів у 48-денному віці переважали 42-денних ярочок на 4,8 кг, або на 37,2% (17,7 проти 12,9 кг), тоді як різниця між ними при народженні становила 0,5 кг, або 10,6% (5,2 проти 4,7 кг). Баранці у 48-денному віці перевищували мінімальні вимоги до особин 2-місячного віку (16,5 кг) на 1,2 кг, або на 7,2%.

Жива маса баранців за період підсису (48 днів) збільшилася в 3,4 рази (17,7 проти 5,2 кг), ярочок (за 42 дні) – в 2,7 рази (12,9 проти 4,7 кг).

Максимальний показник сумарного середньодобового приросту за період підсису трійневих баранців, відтворених 10-річною асканійською кросбредною вівцематкою № 30248 з живою масою 76 кг за сприятливих умов годівлі склав 909 г, збільшивши живу масу від народження (4,3 кг) до відлучення на 22,7 кг, або в 5,3 рази, перевищивши мінімальні вимоги до 2-місячних баранців (16,5 кг) на 6,2 кг, або на 37,6%.

Одержані унікальні результати досліджень свідчать про обмежені генетичні і технологічні можливості щодо значного поліпшення репродуктивних якостей багатоплідних вівцематок інтенсивних типів новоствореної асканійської м'ясо-вовнової породи за сприятливих умов годівлі.

Висновки. Багатоплідні вівцематки інтенсивних типів, які створені в нечисельних закритих популяціях методом тривалої поглибленої селекції, відтворюючи по троє і четверо ягнят за умов нестабільного рівня годівлі (32-100% до норми), є інноваційним генофондом, що забезпечує якісне поліпшення новоствореної породи.

Визначено протягом 12 поколінь (1978-2013 рр.) щорічну частку багатоплідних вівцематок з трійневими ягнятами, яка залежить від спадково обумовленого типу народження ягнят, наявності в стаді вівцематок 6-10-річного віку з продуктивним довголіттям (29,4%), а також рівня годівлі.

Інтенсивне формування багатоплідних вівцематок протягом шести поколінь (1978-1994 рр.) за умов задовільного рівня годівлі сприяло, без будь-яких стимуляторів, збільшенню їх чисельності в 2,4 рази (75 проти 31 голів), тоді як за екстремальних умов годівлі (32-48% до норми) чисельність їх протягом наступних шести поколінь (1996-2013 рр.) знизилася в 10,7 рази (з 75 до 8 голів) при відтворенні непридатних ягнят для подальшої цілеспрямованої селекції.

Сприятливий рівень годівлі (80-100% до норми) в порівнянні з екстремальним (32-48% до норми), обумовив підвищення живої маси трійневих вівцематок на 23,1 кг, або на 40% (80,8 проти 57,7 кг, а також ягнят при народженні – на 1,4 кг, або на 48,3% (4,3 проти 2,9 кг); з чотирма ягнятами – відповідно 19,2 кг (80,7 проти 61,5 кг), або 31,9% і 1,7 кг (4 проти 2,3 кг), або 73,9%.

Сумісне утримання трійневих ягнят з багатоплідними вівцематками інтенсивних типів в період підсису (35-61 доба) за сприятливих умов годівлі забезпечило 100% їх збереження при сумарному середньодобовому прирості 705 г, максимальному – 909 г.

Екстремальний рівень годівлі багатоплідних вівцематок інтенсивних типів (32-48% до норми) надзвичайно впливає на їх репродуктивні якості. Але зголоднілі вівцематки протягом шести поколінь зберегли спадкову обумовлену здатність відтворювати за сприят-

ливого рівня годівлі по троє і четверо ягнят, що характеризує їх як стресостійких, витривалих з визначальними пристосувальними і адаптивними властивостями і гарантує успішне їх використання.

Список використаної літератури

1. Польская П. И. Методы выведения, совершенствования и использования асканийских мясо-шерстных овец: дисс. на соискание уч. степени д-ра с.-х. наук: спец. 06.02.01 / П. И. Польская. – Аскания-Нова, 1990. – 383 с.

2. Калащук Г. П. Удосконалення асканійських м'ясо-вовнових овець методом поглибленої селекції: дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.02.01 / Г. П. Калащук. – Аскания-Нова, 2000. – 225 с.

3. Польська П. І. Виробництво м'яса і вовни на вівцематку при розведенні інтенсивних типів асканійської м'ясо-вовнової породи з кросбредною вовною / П. І. Польська, Г. П. Калащук // Вівчарство: міжвід. темат. наук. зб. – ПІЕЛ, Нова Каховка, 2009. – Вип. 35. – С. 67-75.

4. Польська П. І. Новостворена асканійська м'ясо-вовнова порода овець з кросбредною вовною і методи виведення внутрішньопородного типу асканійських чорноголових овець // Державна книга племінних овець асканійської м'ясо-вовнової породи з кросбредною вовною. – К., 2008. – Т. I. – 316 с.

5. Польська П. І. Новостворена асканійська м'ясо-вовнова порода овець з кросбредною вовною і методи виведення внутрішньопородного типу – асканійських кросбредів // Державна книга племінних овець асканійської м'ясо-вовнової породи з кросбредною вовною. – К., 2010. – Т. II. – 416 с.